

Sygn. akt **III AUa 1220/14**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 kwietnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Jolanta Cierpiał

Sędziowie: SSA Wiesława Stachowiak

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans (spr.)

Protokolant: insp.ds.biurowości Agnieszka Perkowicz

po rozpoznaniu w dniu 28 kwietnia 2015 r. w Poznaniu

sprawy **(...) S.A. z siedzibą w P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

przy udziale zainteresowanego J. B.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji (...) S.A. z siedzibą w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 30 kwietnia 2014 r. sygn. akt VII U 852/14

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od odwołującej spółki na rzecz pozwanego kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.**

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans	SSA Jolanta Cierpiał	SSA Wiesława Stachowiak
-------------------------------------	----------------------	-------------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 grudnia 2013 roku nr (...), znak (...), adresowaną do **(...) Spółka Akcyjna w P. i J. B.**, Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P., stwierdził, iż przychód osiągnięty przez J. B. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek: (...) S. A. z siedzibą w P. ul. (...) stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne, która wynosi:

Okres (mm/rrrr)	ubezpieczenia emerytalne i rentowe	ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe	ubezpieczenie zdrowotne
03-2010	3 876,02 zł	3 876,02 zł	3 344,62 zł
08-2010	3 870,22 zł	3 870,22 zł	3 339,62 zł
12-2010	2 850,00 zł	2 850,00 zł	2 459,26 zł
04-2011	2 756,18 zł	2 756,18 zł	2 378,31 zł
08-2011	3 236,03 zł	3 236,03 zł	2 792,37 zł
12-2011	3 420,00 zł	3 420,00 zł	2 951,12 zł

Organ rentowy wskazał, że płatnik składek w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne nie uwzględnił przychodu osiągniętego przez J. B. z tytułu wypłaconych i/lub wydanych pracownikowi świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w łącznej kwocie 1 990,00 zł.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy przytoczył treść przepisów stanowiących jej podstawę oraz zapisy Regulaminu Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (...) S.A. i wskazał szczegółowo w treści, od jakich kwot i za jakie okresy płatnik składek naliczył za J. B. składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Organ rentowy uznał, że pracodawca w latach 2010 – 2011 wypłacał zatrudnionym pracownikom dopłaty do wypoczynku urlopowego, wydawał bony towarowe i/lub karty podarunkowe z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia w oparciu o kryteria inne niż socjalne, tj. kierując się średnim miesięcznym dochodem brutto pracownika, uzyskanym w określonym czasie z tytułu zatrudnienia u płatnika składek.

Odwołanie od powyżej opisanej decyzji wywiódł płatnik składek, (...) S.A. z siedzibą w P., zaskarżając ją w całości i zarzucając jej naruszenie § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe poprzez błędną ich wykładnię i przyjęcie przez organ rentowy, że gospodarowanie środkami z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nastąpiło bez zachowania kryterium socjalnego, dającego podstawę do zwolnienia od obowiązku ustalenia i odprowadzenia składek od wartości wypłaconych świadczeń.

Na podstawie powyższego zarzutu płatnik składek wniósł o zmianę przedmiotowej decyzji w całości i orzeczenie, że wskazany w decyzji przychód ubezpieczonego nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne. Nadto płatnik składek wniósł o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego kosztów postępowania według norm przepisanych.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości oraz o zasądzenie od płatnika składek na rzecz organu rentowego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu pozwany powtórzył argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 30 kwietnia 2014 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział VII Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie (pkt 1 wyroku) oraz zasądził od odwołującej spółki na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2 wyroku).

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Spółka Akcyjna (...) jest spółką produkcyjną. Siedzibą spółki jest P. ul. (...). Spółka została wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem (...). Płatnik składek zgłaszał na dzień 30 listopada 2012 roku do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego 597 osób. Średnia liczba pracowników w 2012 roku wyniosła 583 osoby.

W (...) S. A. tworzony jest Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych.

Zgodnie z § 4 Regulaminu gospodarowania środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w (...) S.A., obowiązującym od dnia 1 marca 2008 roku, środki zakładowego funduszu świadczeń socjalnych są przeznaczone na dofinansowanie kosztów uczestnictwa osób uprawnionych do korzystania z funduszu w różnych rodzajach i formach działalności socjalnej organizowanej przez zakład pracy, a zwłaszcza na: wypoczynek dzieci i młodzieży organizowany przez zakład pracy w formie kolonii wypoczynkowych, obozów stałych i wędrownych, wypoczynek organizowany w ośrodkach własnych (...) S. A., działalność kulturalno – oświatową organizowaną w postaci imprez artystycznych, kulturalnych i rozrywkowych, działalność sportowo – rekreacyjną, organizowaną w postaci różnych form rekreacji ruchowej, imprezy okolicznościowe połączone z zakupem drobnych symbolicznych upominków, środki funduszu są przeznaczone także na udzielanie osobom uprawnionym pomocy socjalnej – rzeczowej i finansowej, określonej w dalszej części Regulaminu, wycieczki organizowane przez cukrownie, inną działalność socjalną.

Stosownie do § 3 pkt 1 Regulaminu osobami uprawnionymi do korzystania z usług i świadczeń dofinansowania z funduszu są wszystkie osoby, którym prawo do korzystania z funduszu określa ustawa, są to: pracownicy zatrudnieni na czas nieokreślony i określony na podstawie umowy o pracę w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy, pracownicy przebywający na urloпах wychowawczych, pracownicy młodociani, którzy zawarli z (...) S. A. umowę w celu przygotowania zawodowego, członkowie rodzin osób wymienionych powyżej.

Z kolei zgodnie z pkt 2 § 3 członkami rodzin pracowników zatrudnionych na czas nieokreślony i określony na podstawie umowy o pracę w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy, są: współmałżonkowie, dzieci własne, dzieci przysposobione oraz przyjęte na wychowanie w ramach rodziny zastępczej dzieci współmałżonka, wnuki i rodzeństwo pozostające na utrzymaniu osoby uprawnionej w wieku do lat 18, a w przypadku kontynuowania nauki do 25 lat. Nadto w myśl pkt 3 § 3 wyłączeni z funduszu są pracownicy nieobjęci Zakładowym Układem Zbiorowym Pracy dla (...) S. A. oraz członkowie ich rodzin.

Stosownie do § 2 pkt 3 Regulaminu przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu uzależniona jest od sytuacji rodzinnej, życiowej oraz materialnej osoby uprawnionej.

Decyzje o przyznaniu świadczeń z funduszu podejmuje Zarząd Spółki w uzgodnieniu ze Związkami Zawodowymi działającymi w Spółce (§ 2 pkt 4 Regulaminu).

Przeznaczenie środków funduszu na poszczególne cele, rodzaje i formy działalności socjalnej w każdym roku szczegółowo określa „Roczny plan rzeczowo – finansowy” ustalany przez Zarząd Spółki w uzgodnieniu ze Związkami Zawodowymi działającymi w Spółce (§ 2 pkt 5).

Zasady korzystania z funduszu na dofinansowanie do wypoczynku urlopowego są wskazane w § 5 Regulaminu. Prawo dofinansowania z Funduszu do wypoczynku urlopowego nabywają pracownicy, którzy przepracowali 1 pełny rok w Spółce, przypadający w okresie urlopu wypoczynkowego. Jego wypłata odbywa się przed wykorzystaniem urlopu. Podstawą wypłaty jest wniosek pracownika określający dni planowanego bieżącego urlopu oraz karta urlopową podpisaną przez bezpośredniego przełożonego (pkt 1). Pracownicy pracujący krócej niż 1 rok w Spółce, mogą

wnioskować o dofinansowanie wypoczynku po wykorzystanym urlopie wypoczynkowym, po upływie roku od dnia zatrudnienia do końca roku kalendarzowego, w którym nastąpiło wykorzystanie urlopu wypoczynkowego (pkt 2). Osoby uprawnione mogą korzystać z dopłaty do wypoczynku urlopowego pod warunkiem, że urlop trwa nieprzerwanie minimum 14 dni kalendarzowych (pkt 3). Dopłata do wypoczynku urlopowego wypłacana będzie wg tabeli, która stanowi załącznik do „Rocznego planu rzeczowo – finansowego” (pkt 4). Podstawę do obliczenia dopłat do wypoczynku stanowi wynagrodzenie zasadnicze brutto wg umowy pracownika z miesiąca maja danego roku lub w szczególnych wypadkach z miesiąca poprzedzającego wypłatę (pkt 5). Wypłata dofinansowania do wypoczynku następuje w okresie od maja do września br., dwa razy w miesiącu w terminach podanych przez Dział Rozwoju Personalnego. Po okresie letnim wypłata następuje nie częściej niż jeden raz w miesiącu (pkt 6).

W dniu 24 lutego 2010 roku zatwierdzono zasady przydziału i wysokości świadczeń w 2010 roku według następujących kryteriów: dofinansowanie wypoczynku „wczasy pod gruszą”: w zależności od wynagrodzenia pracownika, ustalonego zgodnie z Regulaminem ZFŚS, ustalono wysokość dopłaty: 350 zł (pracownicy z wynagrodzeniem do 2 300 zł), 300 zł (pracownicy z wynagrodzeniem od 2 301 zł do 3 000 zł), 200 zł (pracownicy z wynagrodzeniem od 3 001 zł do 3 900 zł), bez dopłaty – pracownicy z wynagrodzeniem od 3 901 zł, natomiast uczniowie I roku nauki 2009/2010 otrzymają dopłatę w wysokości 50 zł. Przydział paczek/bonów towarowych z okazji Świąt Wielkanocnych: przyznano bony towarowe pracownikom objętym ZUZP dla pracowników (...) S.A. zatrudnionym na czas nieokreślony i określony wg stanu na dzień 1 marca 2010 roku, wysokość bonów uzależniono od wysokości indywidualnej płacy wg umowy z dnia 1 marca 2010 roku, w zależności od wynagrodzenia pracownika, ustalono wartość bonu: 220 zł (pracownicy z wynagrodzeniem do 2 300 zł), 200 zł (pracownicy z wynagrodzeniem od 2 301 zł do 3 000 zł), 180 zł (pracownicy z wynagrodzeniem od 3 001 zł do 3 900 zł), bonów nie otrzymują pracownicy z wynagrodzeniem od 3 901 zł, natomiast uczniowie otrzymają paczkę – bony w wysokości 30 zł, bony towarowe nie przysługują pracownikom, z którymi został rozwiązany stosunek pracy w 2010 roku (za wyjątkiem osób przechodzących na emeryturę, rentę). Przydział paczek/bonów towarowych z okazji Świąt Bożego Narodzenia: przyznano bony towarowe pracownikom objętym ZUZP dla pracowników (...) S. A. zatrudnionym na czas nieokreślony i określony wg stanu na dzień 1 grudnia 2010 roku, wysokość bonów uzależniono od wysokości indywidualnej płacy wg umowy z miesiąca listopada 2010 roku, w zależności od wynagrodzenia pracownika, ustalono wartość bonu: 370 zł (pracownicy z wynagrodzeniem do 2 300 zł), 330 zł (pracownicy z wynagrodzeniem od 2 301 zł do 3 000 zł), 300 zł (pracownicy z wynagrodzeniem od 3 001 zł do 3 900 zł), 150 zł (pracownicy z wynagrodzeniem od 3 901 zł), natomiast uczniowie otrzymają paczkę – bony w wysokości 50 zł, bony towarowe nie przysługują pracownikom, z którymi został rozwiązany stosunek pracy w 2010 roku (za wyjątkiem osób przechodzących na emeryturę, rentę).

W dniu 14 marca 2011 roku zatwierdzono zasady przydziału i wysokości świadczeń w 2011 roku według następujących kryteriów: dofinansowanie wypoczynku „wczasy pod gruszą”: w zależności od wynagrodzenia pracownika, ustalonego zgodnie z Regulaminem ZFŚS, ustalono wysokość dopłaty: 450 zł (pracownicy z wynagrodzeniem do 2 500 zł), 350 zł (pracownicy z wynagrodzeniem od 2 501 zł do 3 100 zł), 250 zł (pracownicy z wynagrodzeniem od 3 101 zł do 4 000 zł), bez dopłaty – pracownicy z wynagrodzeniem od 4 001 zł, natomiast uczniowie I roku nauki 2010/2011 otrzymają dopłatę w wysokości 50 zł. Przydział paczek/bonów towarowych z okazji Świąt Wielkanocnych: przyznano pomoc pracownikom objętym ZUZP dla pracowników (...) S. A. zatrudnionym na czas nieokreślony i określony wg stanu na dzień 1 kwietnia 2011 roku, wysokość bonów uzależniono od wysokości indywidualnej płacy wg umowy z dnia 31 marca 2011 roku, w zależności od wynagrodzenia pracownika, ustalono wartość pomocy: 250 zł (pracownicy z wynagrodzeniem do 2 500 zł), 200 zł (pracownicy z wynagrodzeniem od 2 501 zł do 3 100 zł), 180 zł (pracownicy z wynagrodzeniem od 3 101 zł do 4 000 zł), 100 zł (pracownicy z wynagrodzeniem od 4 001 zł), natomiast uczniowie otrzymają pomoc w wysokości 30 zł, pracownicy zatrudnieni na czas wykonania określonej pracy otrzymają 100 zł, pomoc nie przysługuje pracownikom, z którymi został rozwiązany stosunek pracy w 2011 roku (za wyjątkiem osób przechodzących na emeryturę, rentę).

W dniu 6 grudnia 2011 roku zatwierdzono zasady przydziału pracownikom pomocy z ZFŚS na Święta Bożego Narodzenia 2011 roku: przyznano pomoc pracownikom objętym ZUZP dla pracowników (...) S. A. zatrudnionym na czas nieokreślony i określony wg stanu na dzień 1 grudnia 2011 roku, wysokość pomocy uzależniono od wysokości

indywidualnej płacy wg umowy z miesiąca listopada 2011 roku, w zależności od wynagrodzenia pracownika, ustalono wartość bonu: 600 zł (pracownicy z wynagrodzeniem do 2 500 zł), 560 zł (pracownicy z wynagrodzeniem od 2 501 zł do 3 100 zł), 530 zł (pracownicy z wynagrodzeniem od 3 101 zł do 4 000 zł), 400 zł (pracownicy z wynagrodzeniem od 4 001 zł), natomiast uczniowie otrzymają pomoc w wysokości 50 zł, pomoc nie przysługują pracownikom, z którymi został rozwiązany stosunek pracy w 2011 roku (za wyjątkiem osób przechodzących na emeryturę, rentę).

W latach 2010 - 2011 pracownicy odwołującej Spółki, w tym J. B., korzystali ze świadczeń Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, uzyskując dopłaty do wypoczynku urlopowego, paczki/bony towarowe i/lub karty podarunkowe z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia.

Pracownicy składali wnioski o dofinansowanie do wypoczynku urlopowego, wskazując w nich wymiar planowanego bieżącego urlopu wypoczynkowego bądź wymiar wykorzystanego urlopu wypoczynkowego. W przypadku pozostałych świadczeń pracownicy nie składali wniosków. Przy wypłacie powyższych świadczeń pracownicy nie składali oświadczeń o swojej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Przyjętym przez Spółkę kryterium podziału środków Funduszu był średni miesięczny dochód brutto pracownika uzyskany w określonym czasie z tytułu zatrudnienia u płatnika składek.

Zainteresowany J. B. otrzymał:

a) bony towarowe z okazji Świąt Wielkanocnych

- w marcu 2010 roku o wartości 200 zł,

- w kwietniu 2011 roku o wartości 250 zł,

b) bony towarowe z okazji Świąt Bożego Narodzenia

- w grudniu 2010 roku o wartości 330 zł,

c) dofinansowanie wypoczynku „wczasy pod gruszą”

- w sierpniu 2010 roku w kwocie 300 zł,

- w sierpniu 2011 roku w kwocie 350 zł,

d) kartę podarunkową z okazji Świąt Bożego Narodzenia

- w grudniu 2011 roku w wysokości 560 zł.

W dniu 6 grudnia 2013 r. ZUS wydał zaskarżoną decyzję nr (...).

Odwołująca Spółka w latach 2010-2011 nie badała sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników przy przyznawaniu dopłat do wypoczynku urlopowego i wydawaniu paczek/bonów towarowych i/lub kart podarunkowych z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia.

Sąd Okręgowy dokonał oceny zgromadzonego materiału dowodowego, ocenił wiarygodność przesłuchanych w sprawie świadków i wskazał, którym zeznaniom dał wiarę, a którym odmówił tego przymiotu.

W oparciu o ustalony przez siebie stan faktyczny Sąd Okręgowy stwierdził, że wniesione odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy przywołał i dokonał wykładni przepisów prawa, które znalazły zastosowanie w przedmiotowej sprawie, tj. art. 6 ust. 1 pkt – 3 i pkt 18a w zw. z art. 4 pkt 9 i art. 11 ust. 1, art. 12, art. 18 ust 1 i art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2009 r., nr 205, poz. 1585) oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t. j. Dz. U. z 2008 r.

Nr 164, poz. 1027 z późn. zm.), art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2010 r., Nr 51, poz. 307 z późn. zm.) oraz § 1 i § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. z 1998 roku Nr 161, poz. 1106 ze zm.).

Sąd Okręgowy wskazał, że przedmiotem sporu w sprawie było to, czy kwoty przypisane zainteresowanemu J. B., jako przychody w miesiącach wskazanych w zaskarżonej decyzji i szczegółowo opisane powyżej stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne oraz, czy w związku z tym prawidłowo kwoty te doliczono do przychodów osiągniętych przez zainteresowanego we wskazanych w decyzji miesiącach.

Po przyjęciu, że świadczenia przyznane i wypłacone bądź wydane przez odwołującą Spółkę pracownikom, w tym zainteresowanemu, z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w postaci dopłat do wypoczynku urlopowego, a także paczek/bonów towarowych i/lub kart podarunkowych z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia w latach 2010 – 2011 stanowiły przychód ubezpieczonych przychód w rozumieniu art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, Sąd Okręgowy wskazał, iż w następnej kolejności należało ustalić, czy kwoty te podlegają wyłączeniu z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne zainteresowanego zgodnie z treścią §1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. z 1998 roku Nr 161, poz. 1106 ze zm.) oraz § 2 ust. 1 pkt 19 przedmiotowego rozporządzenia, w którym wskazano, że nie stanowią podstawy wymiaru składek świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

W tym celu Sąd Okręgowy wskazał, jakie warunki musi spełniać świadczenie, by mogło być uznane za przeznaczone na cele socjalne i jakie świadczenia zgodnie z art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 roku, poz. 592) stanowią działalność socjalną pracodawcy, która może być finansowana ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Sąd Okręgowy wskazał także, że dla uznania, iż określone świadczenie ma charakter socjalny niezbędne jest również przestrzeganie pozostałych przepisów ustawy, w tym art. 8 ust. 1 i 2 oraz regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Art. 8 ust. 1 cytowanej ustawy określa tzw. kryterium socjalne i wskazuje, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Z kolei ust. 2 wskazuje, iż zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Następnie Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, iż obowiązkową treść regulaminu stanowią postanowienia określające zasady przeznaczania środków funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej oraz zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu. W Regulaminie obowiązującym w odwołującej Spółce, w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia sprawy, wskazano, iż środki Funduszu są przeznaczane między innymi na udzielanie osobom uprawnionym pomocy socjalnej – rzeczowej i finansowej czy też inną działalność socjalną. Świadczenia wypłacone na rzecz zainteresowanego zostały, zatem przewidziane w Regulaminie, jako świadczenia socjalne. W Regulaminie wskazano także, iż przeznaczenie środków Funduszu na poszczególne cele, rodzaje i formy działalności socjalnej w każdym roku szczegółowo określa „Roczny plan rzeczowo – finansowy” ustalany przez Zarząd Spółki w uzgodnieniu ze Związkami Zawodowymi działającymi w Spółce.

Sąd Okręgowy zwrócił jednak uwagę na to, iż sam fakt, że sporne świadczenia zostały przewidziane w Regulaminie gospodarowania środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w (...) S.A. i mogły być tym samym wypłacone zainteresowanemu nie oznacza, iż miały one charakter socjalny. Dla takiego stwierdzenia niezbędne jest bowiem, by świadczenia te zostały wypłacone zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i Regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Sąd Okręgowy stwierdził, że w okolicznościach sprawy nie sposób uznać, aby świadczenia wypłacone zainteresowanemu miały charakter socjalny i tym samym, by można je wyłączyć z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, gdyż wypłacane były bez uwzględnienia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika.

Odwołująca Spółka, w latach 2010 – 2011, wypłacając pracownikom, w tym zainteresowanemu, dopłaty do wypoczynku urlopowego, wydając paczki/bony towarowe i/lub karty podarunkowe z okazji Świąt Wielkanocnych i Bożego Narodzenia, nie uczyniła zadość wymogom stawianym w przywołanym przepisie. Dokonanie podziału środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych po uwzględnieniu średniego miesięcznego dochodu pracownika brutto uzyskanego w określonym czasie z tytułu stosunku pracy u płatnika składek, w żadnym stopniu nie oznacza bowiem uwzględnienia łącznie, czego wymaga ustawa, jego sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej.

Sąd Okręgowy zwrócił także uwagę, iż odwołująca Spółka w żaden sposób nie analizowała i nie uwzględniała, przyznając świadczenia, tego ile osób prowadzi z zainteresowanym gospodarstwo domowe, ile osób pozostaje na jego utrzymaniu, jaki jest jego majątek, jakie osiąga dodatkowe dochody, czy i w jakiej wysokości dochody osiągają pozostali członkowie jego rodziny, czy korzystają z pomocy socjalnej, jakie są ich koszty utrzymania. Natomiast dopiero zebranie tego typu informacji, czy choćby w minimalnym zakresie o wysokości przychodu na członka rodziny i uwzględnienie uzyskanych danych przy ustalaniu wysokości świadczeń z okazji Świąt Wielkanocnych, Świąt Bożego Narodzenia i świadczeń wakacyjnych, i zróżnicowanie wysokości świadczeń w oparciu o te kryteria umożliwiłoby uznanie, iż świadczenia te przyznane zostały zgodnie z przepisami ustawy i Regulaminem, i jako takie stanowią świadczenia socjalne.

Tym samym, dokonanie podziału środków Funduszu według kryterium średniego miesięcznego dochodu pracownika brutto, uzyskanego w określonym czasie z tytułu stosunku pracy u płatnika składek, jest naruszeniem przepisu art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Przywołując poglądy utrwalone w orzecznictwie Sądu Najwyższego, Sąd Okręgowy wskazał zatem, iż forma różnicowania wysokości świadczeń w odwołującej Spółce, po uwzględnieniu średniego miesięcznego dochodu pracownika brutto uzyskanego w określonym czasie z tytułu stosunku pracy u płatnika składek, była niezgodna z powszechnie obowiązującymi przepisami ustawy, a przyznawanie świadczeń z Funduszu wyłącznie w oparciu o wysokość wynagrodzenia uzyskiwanego przez pracownika w Spółce, pozostaje w sprzeczności z treścią art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Tym samym, trudno uznać, ażeby dokonanie wypłaty wszystkim uprawnionym, w tym zainteresowanemu, kwot z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych oznaczało, iż świadczenia te miały charakter socjalny. Oznacza to, że argumenty odwołującej spółki wskazujące, iż art. 8 ust 1 i 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych został zastosowany w sposób nieprawidłowy, nie zasługiwały na uwzględnienie.

W świetle wywodów przedstawionych w uzasadnieniu swojego rozstrzygnięcia, Sąd Okręgowy stwierdził także, iż w przedmiotowej sprawie żadnego znaczenia nie ma podnoszona przez odwołującą okoliczność, że sposób rozdziału środków Funduszu był akceptowany przez wszystkich pracowników. Okoliczność ta nie może być uwzględniana przy rozstrzyganiu sprawy, gdyż w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przepisy należy stosować ściśle, zgodnie z ich brzmieniem, bez możliwości uwzględniania klauzul generalnych, względów słuszności itp.

Sąd Okręgowy wskazał także, iż żadnego znaczenia nie mają podnoszone przez odwołującą okoliczności związane z trudnością uzyskiwania szczegółowych danych od pracowników, co do ich sytuacji życiowej, rodzinnej i majątkowej oraz problemy z weryfikacją ich prawdziwości, gdyż odwołująca Spółka w Regulaminie (w pkt 4 § 8) sama określiła skutki złożenia przez pracowników nieprawdziwych oświadczeń (utrata prawa do korzystania z Funduszu przez kolejne dwa lata działalności socjalnej zakładu pracy oraz obowiązek zwrotu nieuczciwie uzyskanej kwoty w terminie ustalonym przez Zarząd Spółki, wraz z odsetkami ustawowymi).

Mając powyższe rozważania na uwadze, Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołująca Spółka dokonała podziału świadczeń z ZFŚS na rzecz pracowników z naruszeniem obowiązujących postanowień regulaminu (§ 2 pkt 3). Stąd sporne świadczenia zostały wypłacone zainteresowanemu wprawdzie z funduszu świadczeń socjalnych, lecz nie na warunkach wynikających z tego Regulaminu, zatem także, dlatego nie mogą one zostać uznane za świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku.

Tym samym, mając na uwadze ustalony stan faktyczny i przedstawione w treści uzasadnienia rozważania prawne, Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołująca nie zastosowała kryterium socjalnego przy przyznawaniu pracownikom środków z ZFŚS. Kryterium to nie mogło być bowiem przyjęte ogólnie i opierać się jedynie na ocenie takich czynników jak średni miesięczny dochód pracownika brutto uzyskany w określonym czasie z tytułu stosunku pracy u płatnika składek, wymiar czasu pracy, czy staż pracy pracownika. Przepisy art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych wskazują, bowiem, wprost, że przyznawanie tych świadczeń jest ściśle zależne od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych do korzystania z Funduszu. Stąd ich podział powinna poprzedzać indywidualna ocena sytuacji osób uprawnionych pod kątem kryterium socjalnego, na podstawie oświadczeń pracowników o wysokości wszystkich dochodów uzyskiwanych przez wspólnie zamieszkujące i prowadzące gospodarstwo domowe osoby. Tymczasem bez wątpienia odwołująca Spółka nie odbierała od pracowników oświadczeń o wysokości dochodów rodziny, ani nie analizowała ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, iż pracodawca nie może w dowolny sposób rozporządzać świadczeniami, ponieważ kryteria ich przyznawania uregulowane są ustawą o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Zatem podział środków z istniejącego w odwołującej Spółce Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nastąpił niezgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa, a mianowicie ustawą o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Wyłącznie arbitralna decyzja pracodawcy o wysokości świadczeń, wartości paczek, bonów towarowych i kart podarunkowych przysługujących poszczególnym pracownikom nie może być uznana za spełnienie kryterium socjalnego przy wydatkowaniu środków z ZFŚS.

Sąd Okręgowy stwierdził tym samym, że odwołująca Spółka zastosowała zatem kryterium, które jedynie pozornie stanowi kryterium socjalne. Kryterium to nie mogło być, bowiem przyjęte ogólnie i opierać się wyłącznie na ocenie takich czynników jak średni miesięczny dochód pracownika brutto, uzyskany w określonym czasie z tytułu stosunku pracy u płatnika składek, wymiar czasu pracy i staż pracy pracownika. Nie wystarczy, że pracodawca zna ogólną sytuację bytową wszystkich pracowników, bowiem dopiero indywidualna ocena sytuacji uprawnionego pracownika pod kątem jego sytuacji życiowej, rodzinnej i majątkowej, przesądza o sposobie wydatkowania środków z Funduszu.

Podsumowując swoje wywody, Sąd Okręgowy wskazał także, iż wbrew stanowisku odwołującej, organ rentowy, w realiach sprawy, dysponował prawem kontroli Spółki pod względem prawidłowości zastosowania przez nią kryterium socjalnego przy podziale świadczeń z ZFŚS na rzecz pracowników, tj. pod kątem realizacji warunków z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, a w rezultacie podstaw do zwolnienia od obowiązku ustalenia i odprowadzenia składek na rzecz ZUS od wartości tych świadczeń, na mocy § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczególnych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (art. 86 ust. 1 ustawy systemowej). Zakres tej kontroli obejmował prawidłowość i rzetelność obliczania, potrącania i opłacania składek oraz innych wpłat, do których pobierania zobowiązany jest Zakład (art. 86 ust. 2 tej ustawy).

Reasumując, Sąd Okręgowy stwierdził, że sporne świadczenia wypłacone zainteresowanemu stanowią świadczenia dodatkowe pracodawcy dla pracownika, a nie świadczenia z funduszu świadczeń socjalnych, ze wszystkimi konsekwencjami prawnymi tak wobec zainteresowanego, jak wobec płatnika składek, który co prawda administruje funduszem, jednak nie może tego czynić z pominięciem ustawy. Tym samym, skoro wypłata spornych świadczeń nie miała charakteru socjalnego, gdyż nie wiązała ich z kryterium socjalnym, to należy je uznać za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód zgodnie

z art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Uwzględniając powyższe rozważania, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. i powołanych przepisów prawa materialnego, oddalił odwołanie (...) S.A. z siedzibą w P., jako bezzasadne, orzekając jak w punkcie 1 wyroku.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w punkcie 2 sentencji wyroku na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. § 2 ust. 1 i 2, § 3 ust. 1 oraz § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 roku, poz. 490).

Apelację od powyższego wyroku wywiodła odwołująca spółka (...) S.A. z siedzibą w P., zaskarżając go w całości i zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, tj.:

- § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe przez przyjęcie, że świadczenie wypłacone zainteresowanemu stanowi jego przychód, który wliczany jest do podstawy wymiaru składek,

- § 2 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe przez niezastosowanie tego przepisu,

- art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1998 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez przyjęcie, że przepis ten ma zastosowanie do płatnika składek i świadczeń objętych zaskarżoną decyzją; natomiast w razie założenia, że przepis ten ma zastosowanie, – iż płatnik składek nie spełnił kryteriów uzasadniających przyznanie i wypłatę świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych,

- art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1998 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez przyjęcie, że płatnik składek nie zastosował przepisów Regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych przy przyznaniu i wypłacie świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

2. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegającą na uznaniu za mało wiarygodnych zeznań świadków w zakresie znajomości sytuacji rodzinnej, życiowej oraz materialnej pracowników z poszczególnych cukrowni oraz że wiedza ta nie miała wpływu na ustalenie kryteriów przyznania świadczenia w Regulaminie i będących jego załącznikiem Planach Rocznych, jak i ustalenie wysokości oraz wypłacanie objętych sporem świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Wskazując na powyższe zarzuty, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 1 oraz poprzedzającej go decyzji i orzeczenie, że wskazany w decyzji dochód osiągnięty przez ubezpieczonego z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, chorobowe i wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne. Ponadto apelujący wniósł o zasądzenie od organu rentowego na rzecz płatnika kosztów zastępstwa procesowego w obu instancjach według norm przepisanych.

Pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Argumenty podnoszone przez odwołującą Spółkę w treści apelacji nie znalazły żadnego uzasadnienia.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż w ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy dla wyjaśnienia właściwie określonej kwestii spornej, przeprowadził postępowanie dowodowe w sposób prawidłowy i dokonał właściwej oceny

zgromadzonego materiału dowodowego, zgodnej z zasadami sędziowskiej oceny materiału dowodowego i w sposób wyczerpujący wskazał, które dowody stanowiły podstawę ustalenia stanu faktycznego i dlaczego. Sąd I instancji dokonał także rzetelnej i bezstronnej ocenie wyników postępowania i dokonując oceny materiału dowodowego, w żadnej mierze nie przekroczył granicy swobodnej oceny dowodów w rozumieniu art. 233 § 1 k.p.c. Tym samym interpretacja zgromadzonych dowodów została dokonana przez Sąd I instancji przy uwzględnieniu zasad logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego. Biorąc zatem pod uwagę, iż uzasadnieniu Sądu Okręgowego nie sposób zarzucić sprzeczności z zasadami logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, należy uznać, iż ocena stanu faktycznego dokonana przez Sąd Okręgowy jest prawidłowa. Z uwagi na powyższe, Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje ją za własną.

Główne zarzuty naruszenia prawa procesowego wskazywane przez apelującego, stanowią, w ocenie Sądu Apelacyjnego, jedynie polemikę z prawidłowo dokonaną przez Sąd Okręgowy – swobodną, a nie dowolną – oceną materiału dowodowego i nie znajdują żadnego uzasadnienia, o czym poniżej.

Odnosząc się kolejno do poszczególnych zarzutów, po pierwsze wskazać należy, iż nie znajduje uzasadnienia zarzut naruszenia przepisu postępowania art. 233 k.p.c., poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegający na uznaniu za mało wiarygodnych zeznań świadków w zakresie znajomości sytuacji rodzinnej, życiowej oraz materialnej pracowników z poszczególnych cukrowni. Niezasadny jest także zarzut dotyczący tego, że wiedza spółki na temat sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej ubezpieczonych pracowników, nie miała wpływu na ustalenie kryteriów przyznania świadczenia w Regulaminie i będących jego załącznikiem planach rocznych, jak i ustalenie wysokości oraz wypłacanie objętych sporem świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

W przedmiotowej sprawie prawidłowo bowiem Sąd Okręgowy ustalił, iż apelująca posiadała jedynie ogólną, czyli niekonkretną wiedzę o sytuacji bytowej swych pracowników i apelującej Spółce brakowało wiedzy o indywidualnej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej swoich pracowników. Powyższe znalazło potwierdzenie nie tylko w słowach apelującego, - który przyznał w treści złożonej apelacji, iż „wiedząc, że w zdecydowanej większości przypadków dochód osiągany przez pracownika stanowi jedyne lub główne źródło utrzymania rodziny, uznano, że stanowić on będzie wystarczające kryterium potrzebne do przyznania świadczenia, jak i jego wysokości”, ale i w zeznaniach świadków przesłuchanych w sprawie, którzy wypowiadając się odnośnie sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników apelującej, posługiwali się jedynie wyrażeniami niedookreślonymi (m.in. „z reguły”, „średnio” „w większości”, „większa część”, „część”, „w większości przypadków”, „w wielu przypadkach”), wskazującymi na to, iż nie była nikomu znana dokładnie indywidualna sytuacja rodzinna, materialna i życiowa zainteresowanego i innych uprawnionych osób korzystających ze środków pochodzących z zakładowego funduszu socjalnego.

Wbrew stanowisku apelującego płatnika, ze zgromadzonego materiału dowodowego, jak i z zeznań świadków oraz prezesa zarządu apelującej R. B., wynika także to, iż jedynym kryterium, przy przyznawaniu w latach 2010-2011 pracownikom, w tym zainteresowanemu, dopłaty do wypoczynku urlopowego, wydając paczki/bony towarowe i/ lub karty podarunkowe z okazji Świąt Wielkanocnych i Bożego Narodzenia, z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, było kryterium średniego miesięcznego wynagrodzenia pracownika uzyskanego u apelującej w danym okresie, a pracownicy i zainteresowany nie składali w celu uzyskania powyższych świadczeń oświadczeń o swojej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Oznacza to, że ogólna wiedza o sytuacji bytowej pracowników, na którą powoływała się apelująca, nie przekładała się na zróżnicowanie wysokości świadczeń w przypadku poszczególnych pracowników i nie miała wpływu na ustalenie kryteriów przyznania świadczenia, a wysokość przyznawanych świadczeń z funduszu świadczeń socjalnych nie była uzależniona od indywidualnej sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej beneficjentów świadczenia.

Nietrafiona jest również argumentacja apelującej, iż zastosowanie przez nią innych kryteriów socjalnych byłoby niemiarodajne i właściwie niesprawdzalne z uwagi na fakt, że jej pracownicy nieprawidłowo podawali wysokość dochodów uzyskiwanych w przeliczeniu na członka rodziny (w toku postępowania apelująca wskazywała również, iż jest to dla pracowników kwestia problematyczna, gdyż nie zawsze wiedzą oni, w jakiej wysokości określić uzyskiwane dochody) oraz że płatnik składek nie ma możliwości kontroli oświadczeń o sytuacji rodzinnej, życiowej oraz

materialnej składanych przez uprawnionych. Wskazać, bowiem należy, iż powyższe kwestie mogą zostać rozwiązane w prosty sposób – poprzez precyzyjne określenie w Regulaminie jak obliczony ma być dochód uzyskiwany w przeliczeniu na członka rodziny uprawnionego, (np. jako dochód miesięczny w przeliczeniu na jednego członka rodziny uzyskany w poprzednim roku kalendarzowym wskazany w rozliczeniach podatkowych za rok ubiegły). Pracodawca ma także możliwość skontrolowania podawanych przez pracownika danych, chociażby poprzez określenie w regulaminie dokumentów, których może żądać w celu zweryfikowania złożonego przez uprawnionego oświadczenia (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2012 r., sygn. I PKN 267/2001). Co istotne, odwołujący płatnik w treści Regulaminu wskazał, jakie konsekwencje wiążą się z złożeniem nieprawidłowych oświadczeń, zatem zakładał, iż może w określony przez siebie sposób weryfikować treść złożonych oświadczeń.

Apelujący płatnik, poza wskazanymi powyżej zarzutami naruszenia prawa procesowego podnosił, iż Sąd Okręgowy dokonał błędnej wykładni i niewłaściwie zastosował § 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz.1106 ze zm. – dalej Rozporządzenie, lub Rozporządzenie z dnia 18.12.1998 r.) oraz art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 2012 r., poz. 292 – dalej ustawa o ZFŚS). Przywołane rozporządzenie określa m.in. jakie przychody nie stanowią podstawy wymiaru składek. Ad causa w § 2 ust. 1 pkt 19 wskazano, że podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Z kolei przepisy ustawy o ZFŚS regulują kwestie związane z zasadami tworzenia Zakładowych Funduszy Świadczeń Socjalnych (dalej Fundusz) i zasady na podstawie, których świadczenia z tworzonych Funduszy mogą być wypłacane.

Wskazać należy, że Sąd Okręgowy prawidłowo w uzasadnieniu swojego rozstrzygnięcia scharakteryzował co należy rozumieć pod pojęciem „świadczenie socjalne” w myśl cytowanej ustawy o ZFŚS i zasadnie wskazał w oparciu o jakie reguły są tworzone zakładowe fundusze świadczeń socjalnych oraz w oparciu o jakie podstawowe zasady środki z tego funduszu powinny być wypłacane jego beneficjentom.

Jak już wskazano, zasady tworzenia zakładowego funduszu świadczeń socjalnych określa ustawa z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, zgodnie z którą, w myśl art. 2 ust. 1 ustawy za działalność socjalną uważane są usługi świadczone przez pracodawcę na rzecz różnych form wypoczynku, działalność kulturalno-oświatową sportowo-rekreacyjną, udzielanie pomocy materialno-rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe, na warunkach określonych ustawą.

Natomiast zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Apelujący płatnik twierdził, iż Sąd Okręgowy dokonał błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania cyt. art. 8 ust. 1 poprzez przyjęcie, że przepis ten ma zastosowanie do płatnika składek i świadczeń objętych zaskarżoną decyzją.

Powyższe stanowisko nie znajduje żadnego poparcia i uzasadnienia. Sąd Okręgowy w uzasadnieniu swojego rozstrzygnięcia w sposób prawidłowy wskazał bowiem, iż przepis art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych znajduje zastosowanie do całości działalności socjalnej w rozumieniu art. 2 pkt 1 tej ustawy, co wynika z powiązania treści art. 8 ust. 2 ustawy z treścią art. 8 ust. 1 ustawy. Przepis art. 8 ust. 2 ustawy stanowi, że zasady i warunki korzystania z usług (a więc wszystkich usług, a nie tylko tych nie ulgowych) i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie. Z powyższego wprost wynika, iż przepis art. 8 ust. 2 ustawy o ZFŚS odnosi się do wszelkiego rodzaju świadczeń finansowanych z Funduszu i nie jest tak, że odnośnie niektórych świadczeń socjalnych regulamin może określać odmienne zasady korzystania, niż te określone w art. 8 ust. 1 ustawy.

Innymi słowy, powyższe oznacza, że zasady i warunki korzystania ze świadczeń finansowanych ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (czyli wszystkich usług i świadczeń socjalnych) muszą uwzględniać

okoliczności wymienione w art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS, to jest sytuację rodzinną, życiową, materialną osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Regułę tą potwierdził niejednokrotnie Sąd Najwyższy i tak na przykład w uzasadnieniu wyroku z dnia 16 września 2009 r., sygn. I UK 121/09 oraz wyroku z dnia 20 czerwca 2012 r., sygn. I UK 140/12, wskazał, z czym zgadza się Sąd Apelacyjny, iż świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych muszą być w każdym wypadku przyznawane z uwzględnieniem indywidualnie ocenianej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika, bowiem jest to podstawowe założenie ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i od zasady tej nie ma wyjątków. Tym samym przywołany przez apelującą wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2008 r., sygn. II PK 74/08, który został wydany na podstawie innego stanu faktycznego - (dotyczył bowiem dofinansowania ze środków funduszu imprez kulturalno-rekreacyjnych i wypoczynku grupowego, a nie tzw. „świadczeń świątecznych”, czy też tzw. „wczasów pod gruszą”), a ponadto został wydany w sprawie dotyczącej zupełnie innego roszczenia (tj. prawa związku zawodowego do wystąpienia o zwrot funduszowi środków na podstawie art. 8 ust. 3 ustawy) - nie znajdował zastosowania w niniejszej sprawie.

Sąd Apelacyjny podkreśla raz jeszcze - podstawowa zasada korzystania ze środków Funduszu, która została określona w art. 8 ust. 1 cyt. ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oznacza, że przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z Funduszu winno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z Funduszu. Przepis ten wyraźnie określa związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej i w efekcie nie upoważnia do przyznawania świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych bez uwzględnienia tegoż kryterium. Jest to zasada ustawowa, od której wyjątków nie może czynić regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, który musi być zgodny z przepisami ustawy w zakresie wydatkowania środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 r., sygn. I UK 121/09).

Z uwagi na powyższe zgodzić się należy, iż środki z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych muszą być wydatkowane nie tylko zgodnie z postanowieniami regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, lecz także zgodnie z bezwzględnie obowiązującymi przepisami ustawy, z którymi regulamin ten musi być zgodny (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2001 r., sygn. I PKN 579/00, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2004 r., sygn. I PK 22/03, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 sierpnia 2005 r., sygn., I PK 12/05). Zaś w przypadku pominięcia podstawowej i bezwzględnie wiążącej zasady przyznawania świadczeń socjalnych w zależności od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, świadczenia wypłacone przez pracodawcę nie mogą być ocenione w sensie prawnym jako świadczenia socjalne (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 r., sygn. I UK 121/09). W takiej sytuacji świadczenia niespełniające kryteriów socjalnych stanowią zwykły przychód ze stosunku pracy, stanowiący podstawę wymiaru składek.

W tym miejscu trzeba zauważyć, iż przepisy w zakresie wydatkowania środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych należy interpretować ściśle (a nie rozszerzająco), albowiem przepis § 2 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (stanowiący, iż świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie stanowią podstawy wymiaru składek) stanowi wyjątek od zasady określonej w przepisach art. 18 ust. 1 w zw. z art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 205, poz. 1585 – dalej ustawa systemowa) w zw. z § 1 wspomnianego rozporządzenia. Zgodnie bowiem z art. 18 ust. 1 ustawy systemowej zasadą jest, iż podstawę wymiaru składek stanowi przychód wskazany w art. 4 pkt 9 tej ustawy, czyli przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych. Stosownie zaś do art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2012 r. poz. 361 ze zm.) przychód, którego źródłem jest stosunek pracy, obejmuje – jak stanowi art. 12 ust. 1 tej ustawy – wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze lub ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń.

W drodze wyjątku podstawy wymiaru składek nie stanowią jedynie pewne rodzaje przychodów, które – na podstawie upoważnienia z art. 21 ustawy o systemowej – określa wspomniane już rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia

emerytalne i rentowe. Między innymi przepis § 2 pkt 19 tegoż rozporządzenia wyłącza z podstawy wymiaru składek przychody w postaci świadczeń finansowanych ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Z powyższego wynika zatem, iż zasadniczo wszystkie wypłaty i świadczenia otrzymane przez pracownika od pracodawcy stanowią jego przychód, który stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, chyba że przepis szczególny wyłącza dany przychód z podstawy wymiaru składek. Przepisy ustanawiające takie wyłączenia należy jako wyjątki interpretować ściśle – w szczególności wspomniany § 2 pkt 19 rozporządzenia należy interpretować z uwzględnieniem podstawowej zasady zawartej w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, rządzącej całością działalności socjalnej w rozumieniu art. 2 pkt 1 tej ustawy, zgodnie z którą do świadczeń socjalnych zalicza się jedynie świadczenia spełniające kryteria socjalnych do których należy sytuacja życiowa, rodzinna i materialna pracowników.

Z uwagi na powyższe stwierdzić należało, iż Sąd Okręgowy słusznie uznał, iż przepis art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS na gruncie niniejszej sprawy miał zastosowanie do przyznawanych zainteresowanemu w latach 2010-2011 świadczeń świątecznych z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia oraz dofinansowania do wypoczynku „wczasy pod gruszą” z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, zaś zarzut naruszenia prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1998 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez przyjęcie, że przepis ten ma zastosowanie do płatnika składek i świadczeń objętych zaskarżoną decyzją, uznać należało za chybiony.

Za bezzasadny uznać należy również zarzut naruszenia art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS poprzez przyjęcie, iż płatnik składek nie spełnił kryteriów uzasadniających przyznanie i wypłatę świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Jak wskazano bowiem wyżej, przepis art. 8 ust. 1, rządzący całością działalności socjalnej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy o ZFŚS i stanowiący podstawową zasadę działalności socjalnej pracodawcy, wyraźnie określa związek pomiędzy przyznaniem ulgowych usług i świadczeń oraz wysokości dopłat od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej. Zatem przy przyznawaniu świadczeń socjalnych wszystkie powyższe kryteria socjalne winny zostać uwzględnione łącznie (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2012 r., sygn. I UK 140/12).

Powyższego wymogu nie spełnia zastosowane przez apelującego kryterium - średniego miesięcznego dochodu brutto pracownika, uzyskanego w określonym czasie z tytułu zatrudnienia u płatnika składek. Powyższe stanowi bowiem jedynie element sytuacji materialnej osoby uprawnionej, a nie jej całość (osoba uprawniona może bowiem uzyskiwać dochody z innych tytułów, niż zatrudnienie u apelującego, a ponadto – w zależności od stanu rodzinnego – różny może być dochód przypadający na jednego członka rodziny uprawnionego, co jest kluczowe, dla ustalenia jego sytuacji materialnej) oraz nie uwzględnia w ogóle sytuacji rodzinnej ani życiowej osoby uprawnionej.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, iż pominięcie całości sytuacji rodzinnej i życiowej pracowników oraz istotnej części sytuacji materialnej, podważa realizację kryterium socjalnego przy przyznaniu przez apelującą w latach 2010-2011 świadczeń Funduszu, wypłaconych zainteresowanemu w przedmiotowej sprawie, jak i innym pracownikom odwołującej Spółki.

Sąd Apelacyjny zwraca także uwagę na to, iż zasada wyrażona w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych wymaga zastosowania kryterium socjalnego indywidualnie do każdego z uprawnionych i nie doznaje w tym zakresie żadnych wyjątków, w szczególności wyjątków takich nie może tworzyć regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 r., sygn. I UK 121/09 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2014 r., sygn. II UK 472/13). Zatem powołane przepisy ograniczają swobodę pracodawcy co do określenia w regulaminie zasad przyznawania indywidualnych świadczeń. Pracodawca obowiązany jest bowiem przede wszystkim do zastosowania kryterium indywidualnej oceny sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu, a dopiero po spełnieniu tego warunku może określać dodatkowe kryteria w treści regulaminu. Oznacza to, że świadczenia przyznane bez zachowania tzw. kryterium socjalnego określonego w cytowanym art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych - tak jak miało to miejsce w przedmiotowej sprawie - mimo, iż zostały wypłacone z Funduszu, nie mogą zostać uznane za świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń

socjalnych w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 Rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1999 r. (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2012 r., sygn. I UK 140/12).

U apelującej jedynym kryterium otrzymania w latach 2010-2011 świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, była wysokość średniego miesięcznego dochodu brutto pracownika, uzyskanego w określonym czasie z tytułu zatrudnienia u płatnika składek, tym samym należało uznać, iż przyjęte kryterium nie obejmowało wszystkich koniecznych elementów dla realizacji wskazanego powyżej kryterium socjalnego (nie uwzględniało bowiem sytuacji rodzinnej i życiowej ani istotnej części sytuacji materialnej pracowników).

Z uwagi na powyższe rozważania, za całkowicie bezzasadny należy uznać również zarzut naruszenia art. 8 ust. 1 ustawy z o ZFŚS poprzez przyjęcie, że płatnik składek nie zastosował przepisów Regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych przy przyznaniu i wypłacie świadczeń z Funduszu. Wskazać bowiem należy, że z § 2 pkt 3 przyjętego przez odwołującą Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych wynika, iż przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu uzależniona jest od sytuacji rodzinnej, życiowej oraz materialnej osoby uprawnionej. Postanowienie to – co potwierdza również apelująca w treści apelacji – zostało umiejscowione w postanowieniach ogólnych Regulaminu, co oznacza, iż stanowi ono zasadę ogólną, która winna przyświecać tworzeniu bardziej szczegółowych zapisów regulaminu. Jednakże, co należy podkreślić, dodatkowe zapisy wciąż powinny pozostawać w zgodzie z treścią ogólnej zasady. Tymczasem, w zatwierdzonych zasadach przydziału i wysokości świadczeń świątecznych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w latach 2010-2011, jak już wskazywano powyżej, przyjęto jedynie kryterium wysokości wynagrodzenia pracownika, bez obowiązku składania indywidualnego oświadczenia o sytuacji rodzinnej, życiowej oraz materialnej osoby uprawnionej, od której uzależnione byłoby takie świadczenie. Oznacza to, że Sąd I instancji słusznie uznał, iż płatnik składek nie zastosował przepisów własnego Regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych przy przyznaniu i wypłacie świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, albowiem wbrew treści § 2 pkt 3 Regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie uzależnił wypłat powyższych świadczeń od sytuacji rodzinnej, życiowej oraz materialnej osoby uprawnionej.

Na marginesie wskazać należy, iż powyższy zarzut był o tyle nieistotny, iż – co wskazano wyżej – zasada wyrażona w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych wymaga zastosowania kryterium socjalnego indywidualnie do każdego z uprawnionych i nie doznaje w tym zakresie żadnych wyjątków – w szczególności wyjątków takich nie może tworzyć regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2009 r., sygn. I UK 121/09 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2014 r., sygn. II UK 472/13). Zatem nawet w przypadku braku w regulaminie postanowienia o treści wskazanej w § 2 pkt 3 Regulaminu obowiązującego u apelującej, apelująca i tak obowiązana byłaby do zastosowania kryterium socjalnego indywidualnie do każdego z uprawnionych i ustalenia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej każdej uprawnionej osoby indywidualnie.

Reasumując, Sąd Apelacyjny uznał podnoszone przez apelującego zarzuty naruszenia prawa materialnego za nieuzasadnione, gdyż świadczenia wypłacane zainteresowanemu z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie spełniały kryterium socjalnego określonego w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1998r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, który to przepis ustanawia zasadę ustawową wydatkowania środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, odnoszącą się do wszystkich świadczeń z Funduszu (od której wyjątków nie może czynić np. regulamin). Tym samym w przedmiotowej sprawie nie mógł znaleźć zastosowania wyjątek przewidziany w § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia w postaci wyłączenia przedmiotowych świadczeń z podstawy wymiaru składek zainteresowanego, co oznacza, że świadczenia wypłacone zainteresowanemu stanowią jego przychód, który wliczany jest do podstawy wymiaru składek.

Kierując się powyższymi względami, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 wyroku i oddalił apelację.

Orzeczenie o kosztach zawarte w punkcie 2 wyroku znajduje swoje uzasadnienie w treści art. 98 i art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

del. SSO Katarzyna Schönhof-Wilkans	SSA Jolanta Cierpień	SSA Wiesława Stachowiak
-------------------------------------	----------------------	-------------------------